

— ומדוע חייב לזונה כלל, הלא נשאה לו על דעת שאינו חייב במזונותיה?

ומתריצין: אף על פי שנישאת לו על דעת כן, חייב לזונה על ידי פרנס אם תובעת מזונות, משום דאמרה: "כסבורה אני שאני יכולה לקבל, [היינו, להנשא לו ללא חיוב מזונות] עכשיו רואה אני שאין אני יכולה לקבל".

ומצינו סברא כעין זו במשנה לקמן (עו א) — "ואלו שכופין אותם להוציא: מוכה שחין ובעל פוליוס, וכו', ועל כולם אמר רבי מאיר: אף על פי שהתנה עמה, יכולה היא שתאמר, סבורה הייתי שאני יכולה לקבל, עכשיו אני יכולה לקבל".

ומקשינן: מאי שנא שיעמיד פרנס רק עד שלשים יום, ולא לעולם, והלא כאן כשעדיין לא נישאו לא שייך הטעם הנזכר לעיל — "זילא בה מילתא"?

ומתריצין: עד שלשים יום, עביד שליח שליחותיה. טפי, לא עביד שליח שליחותיה. [עד שלשים יום עושה השליח את שליחותו, ויותר אינו עושה]⁽¹⁷⁾.

ואיבעית אימא, ואם תרצה לומר, אפשר להעמיד את המשנה במקרה שהדירה כשהיא ארוסה, ואז עדיין אינו משועבד לה, ואחר כך נישאת, ובשעה שנישאת כבר חל הנדר, ולכן אינו יכול לזונה אלא על ידי פרנס.

ומקשינן: נישאת?! הא סברה וקבלה, כלומר

שמשועבד לה. ומאידך, בהגעת זמן, לא תקנו חכמים אלא חיוב ממוני רגיל של מזונות, וחיוב זה מתקיים על ידי פרנס, ולכן יכול לנדור עליו. אך התוספות חלקו על דברי רש"י ופרשו — שנדר כשעדיין לא הגיע זמן, ולכן חל הנדר, ואחר כך הגיע הזמן, ואז חייב לזונה על ידי פרנס, אך אחר שנישאו לגמרי, אינו חייב לזונה כלל, כיון שהסכימה להתחתן עמו "סברא וקיבלה" שלא יזונה.

17. וביתר באור — יתבאר לקמן, שאינו יכול לזונה על ידי פרנס העושה את שליחותו ממש, כיון שאז הדבר נחשב כאילו נהנית ממנו, אלא רק על ידי שאומר — "כל הזן את אשתי לא יפסיד", וימצא מי שיסכים לזון את אשתו ויסמוך עליו שישלם לו.

ובאופן זה אמרו חכמים, שלא מצוי שימצא מי שיוזנה יותר משלשים יום.

חכמים להטיל עליו שיעבוד ממוני, מדין "הפקר בית דין הפקר" וא"כ חל השיעבוד לגמרי, והיאך יכול לנדור לבטל שיעבוד זה? ויעויין ברא"ה שהקשה קושיא זו לדברי רש"י, וכתב — "ויש לומר, דשאני הכא שאפשר בפרנס".

וצריך באור — אם נאמר שעל ידי פרנס מתקיים השיעבוד כלפיה, אם כן אף לגבי מזונות דאורייתא יוכל לנדור ויעמיד פרנס? כמו שהקשה הרשב"א בריש סוגיין, (הובא לעיל בהערה 9).

ונראה לבאר בכוונת הרא"ה — שבחיוב מזונות ישנם שני דינים, האחד — חיוב ממוני רגיל שחייב הבעל לתת מזונות לאשתו. והשני — חיוב מדיני אישות להאכיל את אשתו.

ולכן, את החיוב שיש על הבעל מדיני האישות אינו מקיים אלא כאשר זנה בעצמו, אבל בפרנס אינו מקיים חיוב זה.

ולכן אינו יכול לנדור על דין מזונות כיון